

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 24.7.2019.
COM(2019) 374 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Pravila o zaštiti podataka kao katalizator povjerenja u EU-u i izvan njega – analiza napretka

Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću

Pravila o zaštiti podataka kao katalizator povjerenja u EU-u i izvan njega – analiza napretka

I. Uvod

Opća uredba o zaštiti podataka¹ (dalje u tekstu „Uredba“) primjenjuje se u Europskoj uniji već dulje od godine dana. Ključan je dio dosljednog i moderniziranog zakonodavstva EU-a o zaštiti podataka koje obuhvaća i Direktivu o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka² te Uredbu o zaštiti podataka za institucije i tijela EU-a³. Taj okvir treba dopuniti Uredbom o e-privatnosti koja je trenutačno u zakonodavnom postupku.

Kako bi se zajamčilo temeljno pravo na zaštitu osobnih podataka, nužna su stroga pravila za zaštitu podataka. Ta pravila imaju središnju ulogu u demokratskom društvu⁴ i važna su sastavnica gospodarstva koje se sve više temelji na podacima. EU nastoji iskoristiti brojne prilike koje digitalna transformacija nudi u pogledu usluga, zapošljavanja i inovacija te istodobno ovladati izazovima koje te prilike donose. Krađa identiteta, curenje osjetljivih podataka, diskriminacija pojedinaca, inherentna pristranost, dijeljenje nezakonitog sadržaja i razvoj nametljivih nadzornih alata samo su neka od pitanja koja se sve češće pojavljuju u javnoj raspravi. Jasno je da građani očekuju da će njihovi podaci biti zaštićeni.

Zaštita podataka postala je istinski globalni fenomen jer ljudi diljem svijeta sve više cijene zaštitu i sigurnost svojih podataka. Mnoge su zemlje donijele ili donose sveobuhvatna pravila o zaštiti podataka na temelju načela sličnih onima iz Uredbe, što je dovelo do globalne konvergencije pravila o zaštiti podataka. Time se nude nove mogućnosti za olakšavanje protoka podataka među komercijalnim subjektima ili javnim tijelima, uz istodobno poboljšanje razine zaštite osobnih podataka u EU-u i diljem svijeta.

¹ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>.

² Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP, SL L 119, 4.5.2016.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016L0680&from=HR>. Države članice Direktivu su morale prenijeti do 6. svibnja 2018. U izvješćima o sigurnosnoj uniji navodi se trenutačno stanje njezina prenošenja.

³ Uredba (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 45/2001 i Odluke br. 1247/2002/EZ, SL L 295, 21.11.2018., str. 39.–98.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1725>.

Počela se primjenjivati 11. prosinca 2018. godine.

⁴ U ključnoj presudi od 24. kolovoza 2017. Vrhovni sud Indije priznao je privatnost kao temeljno pravo navodeći da je ono „bitan aspekt ljudskog dostojanstva“.

Zaštiti podataka pristupa se ozbiljnije nego ikad prije, što ima dalekosežan učinak na različite dionike i sektore. Komisija je odlučna u namjeri da potakne EU na uspješnu provedbu novog sustava zaštite podataka i da podrži sve aspekte tog sustava kako bi u potpunosti postao operativan. U ovoj Komunikaciji Komisija analizira rezultate postignute u pogledu dosljedne provedbe pravila o zaštiti podataka diljem EU-a, funkciranja novog sustava upravljanja, učinka na građane i trgovačka društva te nastojanja EU-a u promicanju globalne konvergencije režima za zaštitu podataka. Temelji se na Komunikaciji Komisije o primjeni Uredbe iz siječnja 2018.⁵ te se u njoj u obzir uzima rad višedioničke skupine⁶, posebno njezin doprinos jednogodišnjem pregledu stanja, kao i rasprave održane o pregledu stanja 13. lipnja 2019. u organizaciji Komisije.⁷ Ova je Komunikacija također doprinos preispitivanju koje Komisija planira provesti do svibnja 2020.⁸

Zakonodavni okvir EU-a o zaštiti podataka temelj je europskog antropocentričnog pristupa inovacijama. Postaje dio regulatornog okvira za sve veći broj politika, uključujući zdravstvo i istraživanja, umjetnu inteligenciju, promet, energetiku, tržišno natjecanje i izvršavanje zakonodavstva. Komisija je dosljedno naglašavala važnost pravilne provedbe i izvršavanja novih pravila o zaštiti podataka, kako je istaknuto u njezinoj Komunikaciji o primjeni Uredbe izdanoj u siječnju 2018. i njezinim Smjernicama o upotrebi osobnih podataka u kontekstu izbora objavljenima u rujnu 2018.⁹ Iako je dosad ostvaren velik napredak u postizanju tog cilja, potrebno je učiniti više kako bi Uredba bila u potpunosti operativna.

II. Jedan kontinent, jedan zakon: okvir za zaštitu podataka uspostavljen je u državama članicama

Jedan od ključnih ciljeva Uredbe bilo je ukidanje 28 različitih nacionalnih zakona koji su postojali u okviru prethodne Direktive o zaštiti podataka¹⁰ i pružanje pravne sigurnosti pojedincima i trgovačkim društvima diljem EU-a. Taj je cilj velikim dijelom postignut.

⁵ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću „Veća zaštita i nove prilike – Komisija daje smjernice za izravnu primjenu Opće uredbe o zaštiti podataka od 25. svibnja 2018.”, COM(2018) 43 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1517578296944&uri=CELEX%3A52018DC0043>.

⁶ Višedionička skupina za Uredbu koju je osnovala Komisija uključuje predstavnike civilnog društva i trgovacačkih društava, pripadnike akademiske zajednice i stručnjake: <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3537>.

⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-2956_hr.htm.

⁸ Članak 97. Uredbe.

⁹ „Smjernice Komisije o primjeni prava Unije o zaštiti podataka u kontekstu izbora”, COM(2018) 638 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0638&from=EN>.

¹⁰ Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex:31995L0046>.

Usklađivanje pravnog okvira

Iako se Uredba izravno primjenjuje u državama članicama, obvezala ih je na poduzimanje niza pravnih koraka na nacionalnoj razini, posebno na uspostavu i dodjelu ovlasti nacionalnim tijelima za zaštitu podataka¹¹, utvrđivanje pravila o posebnim pitanjima poput usklađivanja zaštite osobnih podataka sa slobodom izražavanja i informiranja te izmjenu ili stavljanje izvan snage sektorskog zakonodavstva s aspektima zaštite podataka. Samo tri države članice¹² dosad nisu ažurirale svoje nacionalno zakonodavstvo o zaštiti podataka. Na nacionalnoj se razini još uvijek radi na prilagodbi sektorskih zakona. Nakon njezina uključivanja u Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru primjena Uredbe proširena je na Norvešku, Island i Lihtenštajn, koji su isto tako donijeli svoje nacionalne zakone o zaštiti podataka.

Međutim, dionici pozivaju na još veći stupanj usklađenosti u nekim područjima¹³. Doista, Uredbom se državama članicama omogućuje da dodatno odrede njezinu primjenu u određenim područjima kao što su dob za pristanak djece na internetske usluge¹⁴ ili obrada osobnih podataka u područjima poput medicine i javnog zdravlja. U tom se slučaju djelovanje država članica temelji na dva elementa:

- i) svaki zakon s nacionalnim uvjetima mora ispunjavati zahtjeve iz Povelje o temeljnim pravima¹⁵ (i ne prelaziti granice utvrđene Uredbom koja se temelji na Povelji);
- ii) njime se ne smije narušiti slobodan protok osobnih podataka unutar EU-a¹⁶.

U nekim su slučajevima države članice uz Uredbu uvele i nacionalne zahtjeve, posebno putem mnogih sektorskih zakona, što uzrokuje fragmentaciju i nepotrebna opterećenja. Jedan primjer dodatnog zahtjeva koji su države članice uvele uz Uredbu obveza je imenovanja službenika za zaštitu podataka, stalno uključenog u automatiziranu obradu osobnih podataka, u trgovačkim društvima s 20 ili više zaposlenika, propisana njemačkim zakonodavstvom.

Daljnji rad na postizanju veće usklađenosti

Komisija u bilateralnim dijalozima s nacionalnim tijelima posvećuje posebnu pozornost nacionalnim mjerama koje se odnose na:

- postizanje učinkovite neovisnosti tijela za zaštitu podataka, među ostalim odgovarajućim financijskim, ljudskim i tehničkim resursima,
- način na koji se nacionalnim zakonima ograničavaju prava ispitanika,
- činjenicu da nacionalnim zakonodavstvom ne bi trebalo uvoditi zahtjeve koji nadilaze Uredbu ako nema prostora za pojašnjenje, kao što su dodatni uvjeti za obradu,

¹¹ Poput ovlasti izricanja upravnih novčanih kazni.

¹² Grčka, Portugal i Slovenija su do 23. srpnja 2019. još uvijek bili u postupku donošenja nacionalnih zakona.

¹³ Vidjeti izvješće Višedioničke skupine o Uredbi izdano 13. lipnja 2019.: <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeeting&meetingId=15670>.

¹⁴ 13 godina u Belgiji, Danskoj, Estoniji, Finskoj, Latviji, Malti, Švedskoj i Ujedinjenoj Kraljevini; 14 godina u Austriji, Bugarskoj, Cipru, Španjolskoj, Italiji i Litvi; 15 godina u Češkoj i Francuskoj; 16 godina u Njemačkoj, Mađarskoj, Hrvatskoj, Irskoj, Luksemburgu, Nizozemskoj, Poljskoj, Rumunjskoj i Slovačkoj.

¹⁵ Članak 8.

¹⁶ U skladu s člankom 16. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

- ispunjene obveze usklađivanja prava na zaštitu osobnih podataka sa slobodom izražavanja i informiranja, uzimajući u obzir da tu obvezu ne bi trebalo zloupotrijebiti za stvaranje odvraćajućeg učinka u novinarskom radu.

Rad tijela za zaštitu podataka, koja surađuju u kontekstu Europskog odbora za zaštitu podataka („Odbor”), ključni je pokretač dosljedne primjene novih pravila: mjere izvršenja koje se odnose na nekoliko država članica ispituje Odbor u okviru mehanizma suradnje i konzistentnosti¹⁷, a njegove smjernice doprinose usklađenom razumijevanju Uredbe. Međutim, dionici očekuju da će tijela za zaštitu podataka nastaviti u tom smjeru.

Nacionalni sudovi i Sud Europske unije isto tako pomažu u dosljednom tumačenju pravila o zaštiti podataka. Nacionalni sudovi nedavno su donijeli presude kojima se poništavaju odredbe nacionalnih zakona koje odstupaju od Uredbe¹⁸.

III. Uspostavljeni su svi dijelovi novog sustava upravljanja

Uredbom je uspostavljena nova upravljačka struktura kojom se u središte stavljam neovisna nacionalna tijela za zaštitu podataka, kao tijela za provedbu Uredbe i prve kontaktne točke za dionike. Iako je većina tijela za zaštitu podataka u protekloj godini imala koristi od povećanja sredstava, i dalje postoje velike razlike među državama članicama¹⁹.

Tijela za zaštitu podataka koriste se novim ovlastima

Uredbom se tijelima za zaštitu podataka daju veće provedbene ovlasti. Za razliku od zabrinutosti koje su neki dionici izrazili prije svibnja 2018., nacionalna tijela za zaštitu podataka usvojila su uravnotežen pristup provedbenim ovlastima. Usmjerili su se na dijalog, a ne na sankcije, posebno za najmanje subjekte koji ne obrađuju osobne podatke kao osnovnu djelatnost. Istodobno su se učinkovito koristili svojim novim ovlastima kad god je to bilo potrebno, među ostalim pokretanjem istraga u području društvenih medija²⁰ i izricanjem upravnih novčanih kazni u rasponu od nekoliko tisuća eura do nekoliko milijuna eura, ovisno o težini povrede pravila o zaštiti podataka.

Primjeri novčanih kazni koje izriču tijela za zaštitu podataka²¹:

- 5 000 EUR kafiću koji nudi usluge sportskog klađenja u Austriji za nezakoniti videonadzor,

¹⁷ U članku 60. Uredbe propisuje se suradnja tijela za zaštitu podataka u primjeni jednog tumačenja Uredbe u konkretnim slučajevima. U članku 64. propisuje se da će Odbor izdati mišljenja u određenim slučajevima kako bi se osigurala dosljedna primjena Uredbe. Nапослјетку, Odbor ima ovlast donositi obvezujuće odluke upućene tijelima za zaštitu podataka u slučaju neslaganja među tim tijelima.

¹⁸ To je bio slučaj u Njemačkoj i Španjolskoj.

¹⁹ https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/19_2019_edpb_written_report_to_liber_en.pdf

²⁰ Primjerice, irsko Povjerenstvo za zaštitu podataka pokrenulo je 15 službenih istraga o usklađenosti multinacionalnih tehnoloških poduzeća s Uredbom. Vidjeti stranicu 49. godišnjeg izvješća irskog Povjerenstva za zaštitu podataka za 2018.:

<https://www.dataprotection.ie/en/news-media/press-releases/dpc-publishes-annual-report-25-may-31-december-2018.>

²¹ Neke odluke o izricanju novčanih kazni još podliježu sudskom preispitivanju.

- 220 000 EUR društvu za posredovanje podacima u Poljskoj zbog neobavješćivanja pojedinaca o obradi njihovih podataka,
- 250 000 EUR španjolskoj nogometnoj ligi LaLiga zbog nedostatka transparentnosti u izradi aplikacije za pametni telefon,
- 50 milijuna EUR Googleu u Francuskoj zbog uvjeta za dobivanje pristanka korisnika.

Pri provedbi istraga ključno je da tijela za zaštitu podataka prikupljaju relevantne dokaze, poštuju sve postupovne korake propisane nacionalnim zakonodavstvom i osiguraju odgovarajući postupak u često složenim predmetima. Za to je potrebno vrijeme i mnogo rada, što objašnjava zašto je većina istraga pokrenutih nakon početka primjene Uredbe još u tijeku.

S obzirom na navedeno, uspjeh Uredbe ne bi se trebao mjeriti brojem izrečenih novčanih kazni, nego promjenama u kulturi i ponašanju svih uključenih subjekata. U tom kontekstu, tijela za zaštitu podataka imaju na raspolaganju druge instrumente kao što su određivanje privremenog ili konačnog ograničenja obrade, uključujući zabranu ili nalaganje suspenzije protoka podataka primatelju u trećoj zemlji²².

Neka su tijela za zaštitu podataka osmislila nove alate, kao što su telefonske linije za pomoć i alati za trgovačka društva, dok su drugi razvili inovativne metode, poput regulatornih sigurnih okruženja²³ za pomoć poduzećima u njihovim nastojanjima za postizanje usklađenosti. Međutim, niz dionika i dalje smatra da nisu dobili dovoljno potpore i informacija, posebno mala i srednja poduzeća u nekim državama članicama²⁴. Kako bi pomogla u rješavanju tog pitanja, Komisija osigurava bespovratna sredstva tijelima za zaštitu podataka kako bi ona doprla do dionika, posebno pojedinaca te malih i srednjih poduzeća²⁵.

Europski odbor za zaštitu podataka je operativan

Tijela za zaštitu podataka intenzivirala su svoj rad u Europskom odboru za zaštitu podataka²⁶. Zahvaljujući tom intenzivnom radu Odbor je donio oko 20 smjernica o ključnim aspektima Uredbe²⁷. Buduća područja djelovanja Odbora predstavljena su u dvogodišnjem programu²⁸ u skladu s Uredbom.

²² Članak 58. stavak 2. točke (f) i (j).

²³ <https://ico.org.uk/about-the-ico/news-and-events/news-and-blogs/2018/09/ico-call-for-views-on-creating-a-regulatory-sandbox/>

²⁴ Vidjeti izvješće Višedioničke skupine o Općoj uredbi o zaštiti podataka:

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeeting&meetingId=15670>

²⁵ 2 milijuna EUR dodijeljeno je tijelima za zaštitu podataka (njih devet) u 2018. za aktivnosti u razdoblju 2018. – 2019.: belgijskom, bugarskom, danskom, mađarskom, litavskom, latvijskom, nizozemskom, slovenskom i islandskom tijelu: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/rec-rdat-trai-ag-2017>:

1 milijun EUR bit će dodijeljen 2019.:

<https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/rec-rdat-trai-ag-2019>.

²⁶ Odbor ima pravnu osobnost i sastoji se od voditelja nacionalnih nadzornih tijela za zaštitu podataka i Europskog nadzornika za zaštitu podataka.

²⁷ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/general-guidance/gdpr-guidelines-recommendations-best-practices_hr

²⁸ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/publication-type/work-program_hr

U prekograničnim predmetima svako tijelo za zaštitu podataka više nije samo nacionalno tijelo, nego je dio postupka na razini EU-a u svim fazama, od istrage do odluke. Takva bliska suradnja postala je svakodnevna praksa: do kraja lipnja 2019. u okviru mehanizma suradnje riješeno je 516 prekograničnih predmeta.

Komisija aktivno doprinosi radu Odbora²⁹ na promicanju teksta i smisla Uredbe te podsjeća na opća načela prava EU-a³⁰.

Stvaranje kulture zaštite podataka u EU-u

Novi sustav upravljanja još treba ostvariti svoj puni potencijal. Važno je da Odbor dodatno pojednostavni postupak odlučivanja i razvije zajedničku kulturu zaštite podataka u EU-u među svojim članovima. Mogućnosti da tijela za zaštitu podataka udruže snage³¹ u pitanjima koja se odnose na više država članica, primjerice za provedbu zajedničkih istraga i provedbenih mjera, mogu doprinijeti takvom cilju uz istodobno ublažavanje ograničenja resursa.

Mnogi dionici žele još veću suradnju i jedinstven pristup nacionalnih tijela za zaštitu podataka³². Također zahtijevaju veću dosljednost savjeta koje daju tijela za zaštitu podataka³³ te potpuno usklađivanje nacionalnih smjernica sa smjernicama Odbora. Neki očekuju i dodatna pojašnjenja ključnih koncepata Uredbe, kao što je pristup utemeljen na riziku, posebno uzimajući u obzir zabrinutosti osobito malih i srednjih poduzeća.

U tom kontekstu od ključne je važnosti da se dionici više uključe u rad Odbora. Komisija stoga pozdravlja sustavno javno savjetovanje o smjernicama koje je organizirao Odbor. Ta bi se praksa, zajedno s organiziranjem radionica dionika o ciljanim temama u ranoj fazi promišljanja, trebala nastaviti i dopuniti kako bi se osigurali transparentnost, uključivost i relevantnost rada Odbora.

IV. Pojedinci ostvaruju svoja prava, no podizanje svijesti trebalo bi se nastaviti

Drugi ključni cilj Uredbe bio je jačanje prava pojedinaca. Udruženja za građanska prava i organizacije potrošača smatraju da se Uredbom znatno doprinosi pravednom digitalnom društvu utemeljenom na uzajamnom povjerenju.

²⁹ Kao sudionik bez prava glasa.

³⁰ Komisija je pridonijela i neometanom osnivanju Odbora i podupire njegovo funkcioniranje pružanjem komunikacijskog sustava.

³¹ Članak 62. Uredbe.

³² Vidjeti izvješće Višedioničke skupine o Uredbi:

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeeting&meetingId=15670>.

Na primjer, trgovačka društva vjeruju da bi se nacionalni popisi vrsta postupaka obrade za koje se zahtijeva procjena učinka na zaštitu podataka u skladu s člankom 35. Uredbe mogli bolje uskladiti.

³³ Uključujući između različitih tijela saveznih država.

Bolje poznavanje prava na zaštitu podataka

Pojedinci u EU-u sve su svjesniji pravila o zaštiti podataka i svojih prava: prema istraživanju Eurobarometra iz svibnja 2019.³⁴ ukupno 67 % ispitanika upoznato je s Uredbom, a 57 % ispitanika zna da postoji nacionalno tijelo za zaštitu podataka kojem se mogu obratiti za informacije ili podnijeti pritužbe. 73 % ispitanika zna za barem jedno od prava iz Uredbe. Međutim, znatan broj pojedinaca u EU-u i dalje ne poduzima aktivne korake za zaštitu svojih osobnih podataka na internetu. Na primjer, 44 % pojedinaca nije promijenilo svoje zadane postavke privatnosti na društvenim mrežama.

Pojedinci sve više ostvaruju svoja prava

Bolje poznavanje prava potaknulo je pojedince da ih intenzivnije ostvaruju putem upita kupaca i češćim obraćanjem tijelima za zaštitu podataka kako bi zatražili informacije ili podnijeli pritužbe³⁵. Trgovačka društva izvješćuju i o povećanju broja zahtjeva za pristup osobnim podacima u nekoliko sektora, kao što su bankarstvo i telekomunikacije. Pojedinci su isto tako češće povukli svoju suglasnost i ostvarivali pravo na prigovor na komercijalnu komunikaciju³⁶.

Međutim, neki su subjekti naveli da pojedinci imaju krivu predodžbu o pravilima o zaštiti podataka, poput mišljenja da bi pojedinci trebali pristati na svaku obradu ili da je pravo na brisanje apsolutno (iako subjekti ponekad moraju čuvati osobne podatke zbog zakonskih obveza)³⁷. S druge strane, organizacije civilnog društva žale se da neka trgovačka društva i tijela za zaštitu podataka dugo kasne s odgovorom.

Važno je napomenuti da su nevladine organizacije pokrenule nekoliko udružnih tužbi nakon što su ih ovlastili pojedinci, koristeći se novom mogućnošću u skladu s Uredbom³⁸. Pokretanje udružnih tužbi bilo bi lakše da je više država članica iskoristilo mogućnost predviđenu Uredbom kojom se nevladinim organizacijama omogućava pokretanje tužbi bez ovlasti³⁹.

Potreba za dalnjim radom na podizanju razine osviještenosti

Dijalog i trud koji se ulaže u podizanje razine osviještenosti šire javnosti moraju se nastaviti na nacionalnoj razini i razini EU-a. Komisija je u tu svrhu u srpnju 2019.⁴⁰ pokrenula novu internetsku kampanju u cilju poticanja pojedinaca na čitanje izjava o zaštiti osobnih podataka i optimiziranje svojih postavki privatnosti.

³⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-2956_hr.htm

³⁵ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/infographic-gdpr_in_numbers_1.pdf

³⁶ Vidjeti izvješće Višedioničke skupine o Općoj uredbi o zaštiti podataka.

³⁷ Vidjeti izvješće Višedioničke skupine o Općoj uredbi o zaštiti podataka.

³⁸ Članak 80. stavak 1. Uredbe.

³⁹ Članak 80. stavak 2. Uredbe.

⁴⁰ Temelji se na prethodnoj kampanji čiji je cilj bio distribuiranje informativnih materijala za pojedince i trgovačka društva koji su dostupni na: https://ec.europa.eu/commission/priorities/justice-and-fundamental-rights/data-protection/2018-reform-eu-data-protection-rules_hr.

V. Trgovačka društva prilagođavaju svoje prakse

Cilj je Uredbe poduprijeti poslovanje u digitalnom gospodarstvu nudeći rješenja koja će se moći primjenjivati i u budućnosti. Trgovačka društva općenito pozdravljaju načelo odgovornosti iz Uredbe, koje se udaljava od prethodnog opterećujućeg *ex ante* pristupa (ukidanje zahtjeva za obavljanje, prilagodljivost obveza, fleksibilnost integrirane zaštite podataka i načela standardne zaštite podataka kojima se omogućuje tržišno natjecanje na temelju rješenjâ koja se temelje na privatnosti). Istodobno, neki pozivaju na veću pravnu sigurnost te dodatne ili jasnije smjernice tijela za zaštitu podataka⁴¹.

Dobro upravljanje podacima

Iako poduzeća prijavljuju niz izazova u prilagodbi novim pravilima⁴², mnoga naglašavaju da je to bila prilika i za skretanje pozornosti odbora trgovačkih društava na zaštitu podataka, uređenje poslovanja s obzirom na podatke kojima raspolažu, poboljšavanje sigurnosti, bolju pripremljenost na incidente, smanjenje izloženosti nepotrebним rizicima i izgradnju odnosa s kupcima i komercijalnim partnerima utemeljenih na povjerenju. Kad je riječ o transparentnosti, trgovačka društva i organizacije civilnog društva ukazuju na osjetljivu ravnotežu koju treba postići između davanja svih potrebnih informacija pojedincima u skladu s Uredbom i upotrebe jasnog i jednostavnog jezika u obliku koji pojedinci mogu razumjeti. Subjekti razvijaju inovativna rješenja u tom smjeru.

Općenito, trgovačka društva navela su da su mogla provesti nova prava ispitanika, iako je ponekad bilo teško poštovati rokove zbog povećanog broja zahtjeva i njihova opsežnijeg karaktera⁴³ ili provjeriti identitet podnositelja zahtjeva.

Utjecaj na inovacije

Uredbom se ne samo omogućuje, nego se i potiče razvoj novih tehnologija, uz istodobno poštovanje temeljnog prava na zaštitu osobnih podataka. To je slučaj u područjima kao što je umjetna inteligencija.

Trgovačka društva počela su razvijati ponudu novih usluga kojima se više štiti privatnost. Na primjer, tražilice koje ne prate korisnike ili se koriste bihevioralnim oglašavanjem, sve više stječu tržišne udjele u nekim državama članicama. Druga poduzeća razvijaju usluge koje se temelje na novim pravima dodijeljenima pojedincima, kao što su prenosivost njihovih osobnih podataka. Sve veći broj trgovačkih društava promicao je poštovanje osobnih podataka kao konkurenčku prednost i ono što privlači kupca. Ta kretanja nisu ograničena na EU, nego se odnose i na vrlo inovativna strana gospodarstva⁴⁴.

⁴¹ Vidjeti izvješće Višedioničke skupine o Uredbi.

⁴² Ažuriranje IT sustava često se spominje kao jedan od glavnih izazova, posebno u pogledu provedbe načela tehničke i integrirane zaštite podataka, prava na brisanje sigurnosnih kopija itd.

⁴³ Trgovačka društva traže od Odbora da sastavi i smjernice o neutemeljenim i pretjeranim zahtjevima.

⁴⁴ Na primjer, prema izvješću koje je objavilo udruženje Izraela za industriju kibersigurnosti, podsektor „Zaštita podataka i privatnost“ bio je najbrže rastući podsektor u 2018., djelomično kao rezultat početka primjene Opće uredbe o zaštiti podataka.

Posebna situacija mikropoduzeća i malih poduzeća „niskog rizika”

Iako se situacija među državama članicama razlikuje, mikropoduzeća i mala poduzeća⁴⁵ koja ne obrađuju osobne podatke u okviru svoje temeljne poslovne aktivnosti bila su među dionicima koji su imali najviše pitanja o primjeni Uredbe. Mada se čini da se ta pitanja djelomično temelje na nedostatku svijesti o pravilima o zaštiti podataka, njihove zabrinutosti ponekad pogoršavaju i kampanje konzultantskih društava za pružanje plaćenog savjetovanja širenjem netočnih informacija, primjerice u pogledu potrebe za sustavnim dobivanjem pristanka od pojedinaca⁴⁶ te dodatnim zahtjevima koji se nameću na nacionalnoj razini.

U tom kontekstu mikropoduzeća i mala poduzeća pozivaju na izradu smjernica koje su prilagođene njihovoj specifičnoj situaciji i sadržavaju vrlo praktične informacije. Neka tijela za zaštitu podataka već su to učinila na nacionalnoj razini⁴⁷. Kako bi dopunila nacionalne inicijative, Komisija je izdala informativni materijal kako bi se takvim poduzećima pomoglo da se usklade s novim pravilima nizom praktičnih koraka⁴⁸.

Korištenje alatima iz Uredbe

U Uredbi se navode alati za dokazivanje usklađenosti, kao što su standardne ugovorne klauzule, kodeksi ponašanja i novouvedeni mehanizmi certificiranja.

Standardne ugovorne klauzule ogledne su klauzule koje se mogu na dobrovoljnoj osnovi uključiti u ugovor, primjerice između voditelja obrade podataka i izvršitelja obrade podataka te kojima se utvrđuju obveze ugovornih stranaka na temelju Uredbe. Uredbom se proširuju mogućnosti upotrebe standardnih ugovornih klauzula za međunarodne prijenose i unutar EU-a⁴⁹. U području međunarodnih prijenosa, njihova široka upotreba ukazuje na to⁵⁰ da su vrlo korisne trgovačkim društvima u njihovim nastojanjima za postizanje usklađenosti te od posebne koristi poduzećima koja nemaju dovoljno sredstava za pregovaranje o pojedinačnim ugovorima sa svakim od svojih izvođača za obradu podataka.

Niz sektora također smatra i da je donošenje standardnih ugovornih klauzula koristan način poticanja usklađivanja, osobito kada ih donosi Komisija. Komisija će surađivati s dionicima kako bi iskoristila mogućnosti iz Uredbe i ažurirala postojeće klauzule.

⁴⁵ Kako su definirana u definiciji MSP-a, dostupnoj na: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/sme-definition_hr.

⁴⁶ Uredba se zapravo ne oslanja samo na suglasnost, nego pruža nekoliko pravnih osnova za obradu osobnih podataka.

⁴⁷ Na primjer, vodič koji je izradilo francusko tijelo za zaštitu podataka: <https://www.cnil.fr/fr/la-cnil-et-bpifrance-sassocient-pour-accompagner-les-tpe-et-pme-dans-leur-appropriation-du-reglement>.

⁴⁸ <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/ds-02-18-544-hr-n.pdf>.

⁴⁹ Vidjeti članak 28. Uredbe. Standardne ugovorne klauzule koje je donijela Komisija vrijede u cijelom EU-u. S druge strane, one koje je donijelo tijelo za zaštitu podataka u skladu s člankom 28. stavkom 8. obvezuju samo tijelo koje ih je donijelo te se stoga mogu koristiti kao standardne ugovorne klauzule za postupke obrade u nadležnosti tog tijela, u skladu s člancima 55. i 56.

⁵⁰ One su zapravo glavni alat na koji se poduzeća oslanjaju za svoj izvoz podataka.

Pridržavanje kodeksa ponašanja još je jedan operativni i praktični alat na raspolaganju industriji kako bi se olakšalo dokazivanje usklađenosti s Uredbom⁵¹. Te bi kodekse trebale izrađivati trgovinske udruge ili tijela koja predstavljaju kategorije voditelja i izvršitelja obrade podataka te bi trebale opisati kako se pravila o zaštiti podataka mogu provoditi u određenom sektoru. Usklađivanjem obveza i rizika⁵², mogu se pokazati i kao vrlo koristan i troškovno učinkovit način ispunjavanja obveza malih i srednjih poduzeća.

Konačno, certificiranje isto tako može biti koristan instrument za dokazivanje usklađenosti s posebnim zahtjevima iz Uredbe. Može povećati pravnu sigurnost za trgovačka društva i globalno promicati Uredbu. Smjernicama za certifikaciju i akreditaciju⁵³, koje je nedavno donio Europski odbor za zaštitu podataka, omogućit će se razvoj programa certificiranja u EU-u. Komisija će pratiti ta kretanja i, prema potrebi, iskoristiti ovlasti iz Uredbe za utvrđivanje zahtjeva za certifikaciju. Komisija može izdati i zahtjev za normizaciju tijelima EU-a za normizaciju u pogledu elemenata koji su relevantni za Uredbu.

VI. Napredak uzlazne konvergencije na međunarodnoj razini

Potražnja za zaštitom osobnih podataka nije ograničena samo na EU. Kako je vidljivo iz nedavne globalne ankete o internetskoj sigurnosti, nedostatak povjerenja diljem svijeta sve je veći, zbog čega ljudi mijenjaju svoj način ponašanja na internetu⁵⁴. Sve veći broj poduzeća bavi se tim pitanjima tako što na vlastitu inicijativu primjenjuje prava koja proizlaze iz Uredbe na kupce iz trećih zemalja.

Osim toga, s obzirom na to da se zemlje diljem svijeta sve više bave sličnim izazovima, same se opremaju novim pravilima o zaštiti podataka ili moderniziraju postojeća. Ti zakoni često imaju niz zajedničkih obilježja koja se upotrebljavaju u okviru sustava EU-a za zaštitu podataka, kao što su sveobuhvatno zakonodavstvo, umjesto sektorskih pravila, provediva pojedinačna prava i neovisno nadzorno tijelo. Taj je trend doista globalan, od Južne Koreje do Tajlanda, od Čilea do Brazila, od Indije do Indonezije. Sve šire univerzalno članstvo u

⁵¹ Europski odbor za zaštitu podataka donio je 4. lipnja 2019. smjernice o kodeksima ponašanja. Njima se pojašnavaju postupci i pravila za podnošenje, odobravanje i objavljivanje kodeksa na nacionalnoj razini i na razini EU-a.

⁵² Uvodna izjava 98. Uredbe.

⁵³ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-12018-certification-and-identifying-certification_hr; https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-42018-accreditation-certification-bodies-under_hr

⁵⁴ Vidjeti svjetsko istraživanje o sigurnosti na internetu i povjerenju koje su 2019. proveli CIGI-Ipsos. Prema tom istraživanju 78 % ispitanika brine njihova privatnost na internetu, pri čemu je 49 % ispitanika izjavilo da su zbog nepovjerenja otkrili manje osobnih podataka na internetu, dok ih je 43 % navelo da su pažljivije zaštitili svoj uređaj, a 39 % je odgovorilo da se koriste internetom na selektivniji način, među ostalim mjerama opreza. Istraživanje je provedeno u 25 gospodarstava: Australiji, Brazilu, Kanadi, Kini, Egiptu, Francuskoj, Njemačkoj, Ujedinjenoj Kraljevini, Hong Kongu, Indiji, Indoneziji, Italiji, Japanu, Keniji, Meksiku, Nigeriji, Pakistanu, Poljskoj, Rusiji, Južnoj Africi, Republici Koreji, Švedskoj, Tunisu, Turskoj i Sjedinjenim Američkim Državama.

„Konvenciji br. 108” Vijeća Europe⁵⁵, koja je nedavno modernizirana⁵⁶ znatnim doprinosom Komisije, još je jedan jasan znak tog trenda uzlazne konvergencije.

Promicanje sigurnog i slobodnog protoka podataka odlukama o primjerenosti i drugim sredstvima

Razvojem konvergencije otvaraju se nove mogućnosti za olakšavanje protoka podataka, a time i trgovine te suradnje među javnim tijelima, uz istodobno povećanje razine zaštite podataka pojedinaca u EU-u koji se prenose u inozemstvo.

Provedbom strategije utvrđene u Komunikaciji iz 2017. o razmjeni i zaštiti osobnih podataka u globaliziranom svijetu⁵⁷ Komisija je pojačala svoj angažman s trećim zemljama i drugim međunarodnim partnerima na temelju i dalnjim razvojem elemenata konvergencije među sustavima privatnosti. To je uključivalo istraživanje mogućnosti pripreme nalaza o primjerenosti s odabranim trećim zemljama⁵⁸. U tom su radu ostvareni važni rezultati, posebno stupanje na snagu dogovora o uzajamnoj primjerenosti između EU-a i Japana u veljači 2019. kojim je stvoreno najveće područje slobodnog i sigurnog protoka podataka na svijetu. Pregоворi o primjerenosti s Južnom Korejom u naprednoj su fazi te je u tijeku istraživački rad s ciljem pokretanja pregovora o primjerenosti s nekoliko zemalja Latinske Amerike, kao što su Čile ili Brazil, ovisno o dovršetku zakonodavnih postupaka koji su u tijeku. Razvoj događaja obećavajući je i u nekim dijelovima Azije, kao što su Indija, Indonezija i Tajvan te u europskom istočnom i južnom susjedstvu, što bi moglo otvoriti vrata budućim odlukama o primjerenosti.

Komisija istodobno pozdravlja činjenicu da su druge zemlje koje su uvele instrumente za prijenos slične primjerenosti Uredbe priznale da EU i zemlje koje EU priznaje kao „primjerene” osiguravaju potrebnu razinu zaštite⁵⁹. Time se može stvoriti mreža zemalja u kojima podaci mogu slobodno teći.

Uz to, u tijeku je intenzivan rad s ostalim trećim zemljama, kao što su Kanada, Novi Zeland, Argentina i Izrael, kako bi se osigurao kontinuitet u skladu s Uredbom u odlukama o primjerenosti donesenima na temelju Direktive o zaštiti podataka iz 1995. U međuvremenu se europsko-američki sustav zaštite privatnosti pokazao korisnim alatom za osiguravanje transatlantskog protoka podataka na temelju visoke razine zaštite, s više od 4 700 poduzeća

⁵⁵ Konvencija Vijeća Europe od 28. siječnja 1981. o zaštiti pojedinaca s obzirom na automatsku obradu osobnih podataka (ETS br. 108) i Dodatni protokol uz Konvenciju Vijeća Europe o zaštiti pojedinaca s obzirom na automatsku obradu osobnih podataka, koji se odnosi na nadzorna tijela i prekogranični protok podataka iz 2001. (ETS br. 181). To je jedini obvezujući multilateralni instrument u području zaštite podataka. Konvenciju su zadnji ratificirali Argentina, Meksiko, Kabo Verde i Maroko.

⁵⁶ Protokol o izmjeni Konvencije o zaštiti pojedinaca s obzirom na automatsku obradu osobnih podataka (ETS br. 108) kako je dogovoren na 128. sjednici Odbora ministara u Elsinoreu, Danskoj, održanoj 17. i 18. svibnja 2018. Pročišćeni tekst modernizirane Konvencije br. 108 dostupan je na: <https://rm.coe.int/16808ade9d>.

⁵⁷ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću „Razmjena i zaštita osobnih podataka u globaliziranom svijetu”, COM(2017) 7 final.

⁵⁸ Uredbom se stvorila i mogućnost za nalaze o primjerenosti i u pogledu međunarodnih organizacija, kao dio nastojanja EU-a da olakša razmjenu podataka s takvim subjektima.

⁵⁹ To je pristup koji su, na primjer, usvojili Argentina, Kolumbija, Izrael i Švicarska.

koja sudjeluju⁶⁰. Njegovim se godišnjim preispitivanjem osigurava da se pravilno funkcioniranje okvira redovito provjerava i da se nova pitanja mogu riješiti na vrijeme.

Budući da ne postoji univerzalno rješenje za protok podataka, Komisija surađuje s dionicima i Odborom kako bi se iskoristio puni potencijal alata Uredbe za međunarodne prijenose. To se odnosi na instrumente kao što su standardne ugovorne klauzule, razvoj programa certificiranja, kodeksi ponašanja ili administrativni dogovori za javna tijela. U tom je pogledu Komisija zainteresirana za razmjenu iskustava i najboljih praksi s drugim sustavima koji su možda razvili specifično stručno znanje u nekim od tih alata. Komisija će razmotriti iskorištavanje ovlasti dodijeljenih u skladu s Uredbom u pogledu tih alata za prijenos, posebno standardnih ugovornih klauzula.

Osim isključivo bilateralnih alata, vrijedilo bi i istražiti bi li zemlje istomišljenice mogle uspostaviti multinacionalni okvir u tom području u vrijeme kada je protok podataka sve važniji dio trgovine, komunikacija i društvenih interakcija. Takav bi instrument omogućio slobodan protok podataka među ugovornim strankama osiguravajući potrebnu razinu zaštite na temelju zajedničkih vrijednosti i konvergentnih sustava. Mogao bi se razviti, primjerice, na temelju modernizirane Konvencije br. 108 ili na primjeru inicijative „slobodan protok podataka s povjerenjem”, koju je Japan pokrenuo početkom ove godine.

Razvoj novih sinergija između trgovinskih instrumenata i instrumenata za zaštitu podataka

Uz promicanje konvergencije standarda zaštite podataka na međunarodnoj razini, Komisija je odlučna i u rješavanju digitalnog protekcionizma. U tu je svrhu razvila posebne odredbe o protoku podataka i zaštiti podataka u trgovinskim sporazumima koje sustavno izlaže u svojim bilateralnim i multilateralnim pregovorima, poput aktualnih pregovora WTO-a o e-trgovini. Tim se horizontalnim odredbama isključuju puko protekcionističke mjere, kao što su prisilni zahtjevi u pogledu lokalizacije podataka, uz očuvanje regulatorne autonomije stranaka u pogledu poštovanja temeljnog prava na zaštitu podataka.

Iako se dijalozi o zaštiti podataka i trgovinski pregovori moraju odvijati zasebno, mogu se međusobno dopunjavati: dogovor o uzajamnoj primjerenoosti između EU-a i Japana najbolji je primjer takve sinergije, dodatno olakšavajući trgovinsku razmjenu i na taj način pojačavajući koristi od Sporazuma o gospodarskom partnerstvu. Zapravo, ta vrsta konvergencije, koja se temelji na zajedničkim vrijednostima i visokim standardima te je popraćena djelotvornom provedbom, pruža najjači temelj za razmjenu osobnih podataka, što sve više prepoznaju naši međunarodni partneri⁶¹. S obzirom na to da poduzeća sve više posluju prekogranično i daju prednost sličnim propisima u svim svojim poslovnim operacijama diljem svijeta, takva konvergencija pomaže stvoriti okruženje pogodno za izravna ulaganja, olakšavanje trgovine i poboljšanje povjerenja među poslovnim partnerima.

⁶⁰ To znači da u prve tri godine njegova postojanja u sustavu zaštite privatnosti sudjeluje više poduzeća nego u sustavu koji mu je prethodio, odnosno sustavu sigurne luke, nakon 13 godina funkcioniranja.

⁶¹ Što se, na primjer, odražava u upućivanju na pojam „slobodnog protoka podataka uz puno povjerenje” u izjavi čelnika skupine G20 iz Osake:

https://www.consilium.europa.eu/media/40124/final_g20_osaka_leaders_declaration.pdf.

Olakšavanje razmjene informacija u cilju borbe protiv kriminala i terorizma na temelju odgovarajućih zaštitnih mjera

Veća usklađenost između sustava zaštite podataka isto tako može znatno olakšati prijeko potrebnu razmjenu informacija između EU-a i stranih regulatornih, policijskih i pravosudnih tijela te tako doprinijeti učinkovitijoj i bržoj suradnji u izvršavanju zakonodavstva⁶². U tu svrhu Komisija smatra da bi mogla iskoristiti mogućnost donošenja odluka o primjerenosti u okviru Direktive o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka, kako bi produbila suradnju s ključnim partnerima u borbi protiv kriminala i terorizma. Nadalje, Krovni sporazum između EU-a i SAD-a⁶³, koji je stupio na snagu u veljači 2017., može se koristiti kao model za slične sporazume s drugim važnim partnerima u području sigurnosti.

Drugi primjeri koji upućuju na važnost visokih standarda zaštite podataka kao temelja za stabilnu suradnju s trećim zemljama u području izvršavanja zakonodavstva odnose se na prijenos podataka iz evidencije podataka o putnicima (PNR)⁶⁴ i razmjenu operativnih informacija između Europol-a i važnih međunarodnih partnera. U tom su pogledu trenutačno u tijeku ili trebaju uskoro započeti pregovori o međunarodnim sporazumima s nekoliko zemalja južnog susjedstva⁶⁵.

Stroge mjere zaštite podataka isto će tako biti ključna sastavnica svakog budućeg sporazuma o prekograničnom pristupu elektroničkim dokazima u kaznenim istragama, na bilateralnoj (Sporazum između EU-a i SAD-a) ili multilateralnoj razini (Drugi dodatni protokol uz Budimpeštansku konvenciju Vijeća Europe o kibernetičkom kriminalu)⁶⁶.

Promicanje suradnje među tijelima za provedbu zaštite podataka

U vrijeme kada pitanja usklađenosti s propisima o privatnosti ili sigurnosni incidenti mogu istodobno utjecati na brojne pojedince u nekoliko jurisdikcija, bliskiji oblici suradnje među nadzornim tijelima na međunarodnoj razini mogu pomoći u osiguravanju bolje zaštite pojedinačnih prava i stabilnijeg okruženja za poslovne subjekte. U tom kontekstu i u bliskom kontaktu s Odborom, Komisija će raditi na načinima za olakšavanje suradnje u području izvršavanja zakonodavstva i pružanje uzajamne pomoći između EU-a i stranih nadzornih

⁶² Vidjeti Komunikaciju Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Europski program sigurnosti”, COM(2015) 185 final.

⁶³ Sporazum između EU-a i SAD-a o zaštiti osobnih podataka koji se prenose i obrađuju u svrhu sprečavanja, istrage, otkrivanja i progona kaznenih djela, uključujući terorizam, u okviru policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex:22016A1210\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex:22016A1210(01)) („Krovni sporazum“). Krovni sporazum prvi je bilateralni međunarodni sporazum u području izvršavanja zakonodavstva kojim se propisuje sveobuhvatan katalog prava i obveza u pogledu zaštite podataka u skladu s pravnom stečevinom EU-a. To je uspješan primjer kako se suradnja u izvršavanju zakonodavstva s važnim međunarodnim partnerom može pojačati pregovorima o nizu strogih mjera zaštite podataka.

⁶⁴ U Rezoluciji Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 2396 od 21. prosinca 2017. sve se države članice UN-a pozivaju da razviju sposobnost prikupljanja, obrade i analize podataka iz PNR-a uz potpuno poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda. Vidjeti i Komunikaciju Komisije „Europski program sigurnosti“, COM(2015) 185 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0185&qid=1566552002603&from=EN>.

⁶⁵ https://ec.europa.eu/home-affairs/news/security-union-strengthening-europols-cooperation-third-countries-fight-terrorism-and-serious_en

⁶⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-2891_hr.htm

tijela, među ostalim primjenom novih ovlasti koje su u tom području propisane Uredbom⁶⁷. To bi moglo obuhvaćati različite oblike suradnje, od razvoja zajedničkih interpretativnih ili praktičnih alata⁶⁸ do razmjene informacija o istragama koje su u tijeku.

Konačno, Komisija isto tako namjerava intenzivirati dijalog s regionalnim organizacijama i mrežama, kao što su Udruženje država jugoistočne Azije (ASEAN), Afrička unija, Azijско-pacifički forum za zaštitu privatnosti (APPA) ili Ibero-američka mreža za zaštitu podataka, koje imaju sve važniju ulogu u oblikovanju zajedničkih standarda za zaštitu podataka, promicanju razmjene najboljih praksi i poticanju suradnje među provedbenim tijelima. Surađivat će i s Organizacijom za gospodarsku suradnju i razvoj i Azijsko-pacifičkom organizacijom za gospodarsku suradnju kako bi se izgradila konvergencija prema visokoj razini zaštite podataka.

VII. Zakonodavstvo o zaštiti podataka kao sastavni dio velikog broja politika

Zaštita osobnih podataka zajamčena je i integrirana u nekoliko politika Unije.

Telekomunikacijske i elektroničke komunikacijske usluge

Komisija je u siječnju 2017. donijela prijedlog Uredbe o privatnosti i elektroničkim komunikacijama⁶⁹. Cilj je prijedloga zaštita povjerljivosti komunikacija, kako je navedeno u Povelji o temeljnim pravima, ali i zaštita osobnih podataka koji mogu biti dio komunikacije, kao i terminalne opreme krajnjih korisnika.

Predloženom se Uredbom o e-privatnosti pojašnjava i dopunjuje Uredba utvrđivanjem posebnih pravila za prethodno navedene svrhe. Njome se moderniziraju postojeća pravila EU-a o e-privatnosti⁷⁰ kako bi se u obzir uzeo tehnološki i pravni napredak. Njome se unaprjeđuje privatnost pojedinaca proširenjem područja primjene novih pravila kako bi se njima obuhvatilo i pružatelje komunikacijskih usluga OTT, čime se stvaraju jednaki uvjeti za sve elektroničke komunikacijske usluge. Iako je Europski parlament u listopadu 2017. donio mandat za pokretanje trijaloga, Vijeće još nije postiglo dogovor o općem pristupu. Komisija je i dalje u potpunosti predana Uredbi o e-privatnosti i poduprijet će suzakonodavce u njihovim nastojanjima da brzo donešu predloženu Uredbu.

Zdravstvo i istraživanje

Olakšavanje razmjene zdravstvenih podataka među državama članicama, koji su, prema Uredbi, osjetljive prirode, postaje sve važnije u području javnog zdravlja zbog općeg interesa.

⁶⁷ Vidjeti članak 50. Uredbe o međunarodnoj suradnji u području zaštite podataka. Ta odredba obuhvaća širok raspon oblika suradnje, od informacija o zakonodavstvu o zaštiti podataka do upućivanja pritužbi i pomoći u istrazi.

⁶⁸ Kao što su zajednički predlošci za obavijesti o povredi.

⁶⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52017PC0010>

⁷⁰ Direktiva 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama) (SL L 201, 31.7.2002., str. 37.–47.).

To uključuje pružanje zdravstvene ili liječničke skrbi, zaštitu od ozbiljnih prekograničnih prijetnji zdravlju te osiguravanje visokih standarda kvalitete i sigurnosti zdravstvene skrbi te lijekova ili medicinskih proizvoda. Uredbom se utvrđuju pravila kojima se osigurava zakonita i pouzdana obrada i razmjena zdravstvenih podataka diljem EU-a. Ta se pravila primjenjuju i na pristup trećih osoba medicinskim podacima pacijenata, uključujući podatke u zdravstvenim kartonima pacijenata, e-receptima i dugoročno u opsežnim elektroničkim zdravstvenim evidencijama i na njihovu upotrebu u svrhe znanstvenog istraživanja. Kad je riječ o specifičnom području kliničkih ispitivanja, Komisija je pripremila i posebna pitanja i odgovore o međudjelovanju Uredbe o kliničkim ispitivanjima⁷¹ i Opće uredbe o zaštiti podataka⁷².

Umjetna inteligencija

Budući da umjetna inteligencija ima sve veću stratešku važnost, nužno je oblikovati globalna pravila za njezin razvoj i upotrebu. U promicanju razvoja i uvodenja umjetne inteligencije Komisija se odlučila za antropocentrični pristup, što znači da se pri primjeni umjetne inteligencije moraju poštovati temeljna prava⁷³. U tom kontekstu pravila utvrđena Uredbom pružaju opći okvir te sadržavaju posebne obveze i prava od osobite važnosti za obradu osobnih podataka u području umjetne inteligencije. Na primjer, Uredba uključuje pravo da se ne podliježe isključivo automatiziranim donošenju odluka, osim u određenim situacijama⁷⁴. Uredba uključuje i posebne zahtjeve u pogledu transparentnosti automatiziranog donošenja odluka, odnosno obvezu obavješćivanja o postojanju takvih odluka i pružanja smislenih informacija te objašnjavanja njihove važnosti i predviđenih posljedica obrade za pojedinca⁷⁵. Ta su temeljna načela Uredbe prznali Stručna skupina na visokoj razini za umjetnu inteligenciju⁷⁶, Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj⁷⁷ i skupina G20⁷⁸ kao posebno relevantne za suočavanje s izazovima i mogućnostima umjetne inteligencije. Europski odbor za zaštitu podataka utvrdio je umjetnu inteligenciju kao jednu od mogućih tema u svojem programu rada za razdoblje 2019.–2020⁷⁹.

⁷¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32014R0536>

⁷² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/files/documents/qa_clinicaltrials_gdpr_en.pdf

⁷³ Komunikacija Komisije od 8. travnja 2019. o izgradnji povjerenja u antropocentričnu umjetnu inteligenciju: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-building-trust-human-centric-artificial-intelligence>.

Etičke smjernice za pouzdanu umjetnu inteligenciju koje je 8. travnja 2019. predstavila stručna skupina na visokoj razini: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/ethics-guidelines-trustworthy-ai>. Vidjeti i Preporuku Vijeća OECD-a o umjetnoj inteligenciji: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>, načela umjetne inteligencije skupine G20 podržana u okviru Izjave čelnika i čelnica skupine G20 iz Osake: https://www.g20.org/pdf/documents/en/annex_08.pdf i Ministarsku izjavu skupine G20 o trgovini i digitalnom gospodarstvu: https://g20trade-digital.go.jp/dl/Ministerial_Statement_on_Trade_and_Digital_Economy.pdf.

⁷⁴ Članak 22. Uredbe.

⁷⁵ Članak 13. stavak 2. točka (f) Uredbe.

⁷⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/high-level-expert-group-artificial-intelligence>

⁷⁷ Preporuka Vijeća o umjetnoj inteligenciji: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>.

⁷⁸ Ministarska izjava skupine G20 o trgovini i digitalnom gospodarstvu:

https://g20trade-digital.go.jp/dl/Ministerial_Statement_on_Trade_and_Digital_Economy.pdf.

⁷⁹ https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb-2019-02-12plen-2.1edpb_work_program_en.pdf

Promet

Razvoj povezanih automobila i pametnih gradova sve više ovisi o obradi i razmjeni velikih količina osobnih podataka između više strana, uključujući automobile, proizvođače automobila, pružatelje telematskih usluga i javna tijela zadužena za cestovnu infrastrukturu. To višestrano okruženje podrazumijeva određenu složenost u pogledu raspodjele uloga i odgovornosti različitih aktera uključenih u obradu osobnih podataka te u pogledu načina na koji svi akteri mogu osigurati zakonitosti obrade. Usklađenost s Uredbom i zakonodavstvom o e-privatnosti ključna je za uspješno uvođenje inteligentnih prometnih sustava u svim vrstama prijevoza te širenje digitalnih alata i usluga kojima se omogućuje veća mobilnost pojedinaca i robe⁸⁰.

Energetika

Razvoj digitalnih rješenja u energetskom sektoru sve se više oslanja na obradu osobnih podataka. Zakonodavstvo doneseno u okviru paketa Čista energija za sve Europljane⁸¹ uključuje nove odredbe kojima se omogućuje digitalizacija sektora električne energije i pravila o pristupu podacima, upravljanju podacima i interoperabilnosti, kojima se omogućuje rukovanje podacima potrošača u stvarnom vremenu radi ostvarivanja ušteda te poticanja vlastite proizvodnje i sudjelovanja na energetskom tržištu. Stoga je poštovanje pravila o zaštiti podataka od velike važnosti za uspješnu provedbu tih odredbi.

Tržišno natjecanje

U politici tržišnog natjecanja⁸² obrada osobnih podataka postaje sve važnija. S obzirom na to da su tijela za zaštitu podataka jedina tijela zadužena za procjenu kršenja pravila o zaštiti podataka, tijela nadležna za tržišno natjecanje, zaštitu potrošača i podataka surađuju i dalje će surađivati kada je to potrebno u sjecištu svojih nadležnosti. Komisija će poticati takvu suradnju i pomno pratiti razvoj događaja.

Izborni kontekst

U Smjernicama o upotrebi osobnih podataka u kontekstu izbora⁸³, izdanima u rujnu 2018. kao dio izbornog paketa⁸⁴, Komisija je skrenula pozornost na pravila koja su posebno važna za dionike uključene u izbore, uključujući pitanja koja se odnose na mikrociljanje glasača. Te su smjernice ponovljene u izjavi Europskog odbora za zaštitu podataka⁸⁵, a niz tijela za zaštitu podataka izdao je smjernice na nacionalnoj razini. U okviru izbornog paketa bio je i poziv svakoj državi članici da uspostavi nacionalnu izbornu mrežu u koju će biti uključena nacionalna tijela nadležna za izborna pitanja i tijela nadležna za praćenje i provedbu pravila, kao što je zaštita podataka, o internetskim aktivnostima relevantnima za izbore. Donesene su i

⁸⁰ Na primjer, olakšavanjem planiranja i upotrebe različitih vrsta prijevoza tijekom cijelog putovanja.

⁸¹ Posebno Direktiva o električnoj energiji:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0072>.

⁸² Na primjer, predmet M.8788 – Apple/Shazam i predmet M.M.8124 – Microsoft/LinkedIn.

⁸³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0638&from=EN>

⁸⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-5681_hr.htm

⁸⁵ https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb-2019-03-13-statement-on-elections_hr.pdf

nove mjere za uvođenje sankcija europskim političkim strankama i zakladama za kršenje pravila o zaštiti podataka. Komisija je preporučila da države članice primijene jednak pristup na nacionalnoj razini. U evaluaciji izbora za Europski parlament 2019., koja bi trebala biti objavljena u listopadu 2019., isto će se tako u obzir uzeti aspekti zaštite podataka.

Izvršavanje zakonodavstva

Djelotvorna i istinska sigurnosna unija može se temeljiti samo na potpunom poštovanju temeljnih prava iz Povelje EU-a i sekundarnog zakonodavstva EU-a, uključujući odgovarajuće mjere za zaštitu podataka kako bi se omogućila sigurna razmjena osobnih podataka za potrebe izvršavanja zakonodavstva. Svako ograničenje temeljnog prava na privatnost i zaštitu podataka podliježe strogoj provjeri nužnosti i proporcionalnosti.

VIII. Zaključak

Na temelju dosad dostupnih informacija i dijaloga s dionicima, Komisijina je preliminarna procjena da je prva godina primjene Uredbe bila općenito pozitivna. Međutim, kako je prikazano u ovoj Komunikaciji, potreban je daljnji napredak u brojnim područjima.

Provđba i dopuna pravnog okvira:

- Tri države članice koje još nisu ažurirale svoje nacionalne zakone o zaštiti podataka moraju to hitno učiniti. Sve države članice trebale bi dovršiti usklađivanje svojeg sektorskog zakonodavstva sa zahtjevima iz Uredbe.
- Komisija će upotrijebiti sve alate koji su joj na raspolaganju, uključujući postupke zbog povrede, kako bi osigurala usklađenost država članica s Uredbom i ograničila bilo kakve rascjepkanosti okvira za zaštitu podataka.

Ostvarivanje punog potencijala novog sustava upravljanja:

- Države članice trebale bi nacionalnim tijelima za zaštitu podataka dodijeliti dovoljno ljudskih, finansijskih i tehničkih resursa.
- Tijela za zaštitu podataka trebala bi pojačati suradnju, primjerice provođenjem zajedničkih istraga. Države članice trebale bi olakšati provođenje takvih istraga.
- Odbor bi trebao dodatno razviti kulturu zaštite podataka u EU-u i u potpunosti iskoristiti alate predviđene Uredbom kako bi se osigurala usklađena primjena pravila. Odbor bi trebao nastaviti raditi na smjernicama, posebno za mala i srednja poduzeća.
- Trebalo bi ojačati stručnost tajništva Odbora kako bi se djelotvornije podupirao i predvodio rad Odbora.

- Komisija će i dalje pružati potporu tijelima za zaštitu podataka i Odboru, posebno aktivnim sudjelovanjem u radu Odbora i skretanjem njegove pozornosti na zahtjeve prava EU-a tijekom provedbe Uredbe.
- Komisija će podupirati interakciju među tijelima za zaštitu podataka i drugim tijelima, posebno iz područja tržišnog natjecanja uz potpuno poštovanje njihovih nadležnosti.

Podupiranje i uključivanje dionika:

- Odbor bi trebao poboljšati način na koji uključuje dionike u svoj rad. Komisija će i dalje pružati financijsku potporu tijelima za zaštitu podataka kako bi im pomogla da dopru do dionika.
- Komisija će nastaviti s aktivnostima podizanja razine osviještenosti i s radom s dionicima.

Promicanje medunarodne konvergencije:

- Komisija će dodatno intenzivirati dijalog o primjerenosti s kvalificiranim ključnim partnerima, među ostalim u području izvršavanja zakonodavstva. Cilj joj je posebno u sljedećim mjesecima zaključiti pregovore koji su u tijeku s Južnom Korejom. U 2020. podnijet će izvješće o preispitivanju 11 odluka o primjerenosti donesenih u skladu s Direktivom o zaštiti podataka.
- Komisija će i dalje surađivati, među ostalim putem tehničke pomoći te razmjene informacija i najboljih praksi, sa zemljama zainteresiranim za dovođenje modernih zakona o privatnosti i poticati suradnju s nadzornim tijelima trećih zemalja i regionalnim organizacijama.
- Komisija će surađivati s multilateralnim i regionalnim organizacijama kako bi promicala visoke standarde zaštite podataka kao katalizatora trgovine i posrednika u suradnji (npr. u okviru inicijative o „slobodnom protoku podataka uz puno povjerenje”, koju je Japan pokrenuo u okviru skupine G20).

Uredbom⁸⁶ se od Komisije zahtijeva da 2020. podnese izvješće o njezinoj provedbi. To će biti prilika za procjenu ostvarenog napretka i toga hoće li nakon dvije godine primjene različite sastavnice novog sustava zaštite podataka biti potpuno operativne. U tu će svrhu Komisija surađivati s Europskim parlamentom, Vijećem, državama članicama, Europskim odborom za zaštitu podataka, relevantnim dionicima i građanima.

⁸⁶ Članak 97. Uredbe.